

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 293/2024-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ivanom Mojžišom, advokátom, Sasinkova 10, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 TdoV 14/2022 z 18. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 13. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 50 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Navrhuje zrušiť napadnutý rozsudok a vrátiť vec na ďalšie konanie, priznať finančné zadost'učinenie 2 000 eur a uložiť povinnosť nahradiť trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku č. k. 4T/6/2021-2137 z 21. októbra 2021 (ďalej aj „rozsudok špecializovaného súdu“) bol okrem spoluobžalovaného aj sťažovateľ uznaný za vinného zo spáchania obzvlášť závažného zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 a 3 Trestného zákona v štádiu prípravy na zločin podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2020 spolupáchatel'stvom podľa § 20 Trestného zákona, za čo bol odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere 10 rokov, bol mu uložený peňažný trest 40 000 eur, trest prepadnutia veci (motorového vozidla) a ochranný dohľad na 2 roky. Na podklade odvolaní obžalovaných najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1To/8/2021 z 23. marca 2022 (ďalej len „odvolací rozsudok“) zrušil rozsudok špecializovaného súdu a uznal ich za vinných z prečinu nepriamej korupcie spolupáchatel'stvom podľa § 20 a § 336 ods. 1 Trestného

zákona účinného do 31. decembra 2020, za čo sťažovateľovi uložil trest odňatia slobody vo výmere 20 mesiacov, peňažný trest vo výmere 16 000 eur so stanovením náhradného trestu odňatia slobody vo výmere 13 mesiacov.

3. Na základe dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) v zastúpení zástupcom špeciálneho prokurátora najvyšší súd napadnutým rozsudkom rozhodol, že odvolacím rozsudkom a jemu predchádzajúcim konaním bol z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku porušený zákon v prospech obvinených, odvolací rozsudok zrušil a najvyššiemu súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

4. Najvyšší súd zhrnul obsah dovolania generálneho prokurátora a vyjadrení obvinených, po skúmaní procesných podmienok zistil, že bol daný dôvod dovolania uvedený v návrhu a boli splnené podmienky na jeho podanie, preto určil termín verejného zasadnutia. K dovolaciemu dôvodu podľa § 369 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku a k návrhu na procesný postup podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku najvyšší súd citoval čl. 5 písm. a) a čl. 24 ods. 1 príkazu generálneho prokurátora č. 2/2021 z 29. januára 2021, ako aj čl. 1 ods. 2, čl. 2 písm. a) a čl. 3 príkazu špeciálneho prokurátora č. 2/2021 z 30. júla 2021, ktorými sa upravili aprobačné oprávnenia na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, resp. na Úrade špeciálnej prokuratúry (ďalej len „ÚŠP“). Rozhodnutím generálneho prokurátora č. k. IV/1 Spr 228/21/1000-2 z 19. marca 2021 bol špeciálny prokurátor vylúčený z konania a rozhodovania v trestných veciach evidovaných na ÚŠP v bode 3 – pod sp. zn. VII/1 Gv 155/20/1000 proti obvinenému [REDAKOVANÉ] a spol.

5. Najvyšší súd preto dospel k záveru, že dovolanie generálneho prokurátora aprobované a podpísané dočasne povereným zástupcom špeciálneho prokurátora JUDr. Ladislavom Masárom bolo podané oprávnenou osobou, keďže špeciálny prokurátor bol v predmetnej trestnej veci vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania. Zástupca špeciálneho prokurátora bol pri predmetnom úkone priamo zastupujúcim vedúcim funkcionárom, ktorý bol oprávnený zastúpiť špeciálneho prokurátora pri podpise dovolania podávaného v zastúpení generálneho prokurátora, na ktorý ho zmocňuje čl. 5 písm. a) bod 1 príkazu generálneho prokurátora. Aprobácia a podpísanie dovolania generálneho prokurátora nepatrí medzi osobnú pôsobnosť generálneho prokurátora v zmysle § 16b zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“), naopak, v zmysle druhej vety je daná možnosť generálneho prokurátora v ostatných prípadoch poveriť prokurátora, aby konal v jeho mene. Toto poverenie je zhmotnené práve do príkazu generálneho prokurátora a do ďalšej vnútornej úpravy prokuratúry, v ktorých je upravená možnosť zmocnenia iného prokurátora na úkony prislúchajúce špeciálnemu prokurátorovi. Hoci v príkaze generálneho prokurátora nie je upravená priamo pôsobnosť zástupcu špeciálneho prokurátora, je úplne logické a legitímne pre účely základného zabezpečenia chodu úradu, aby v prípade jeho neprítomnosti podpisoval písomnosti jeho zástupca, resp. ním určený vedúci prokurátor, ak generálny prokurátor nerozhodne inak. V predmetnej veci generálny prokurátor nerozhodol inak. V príkaze špeciálneho prokurátora je osobitne upravené zmocňovacie ustanovenie na podpisovanie úkonov a písomností, keď v čl. 3 sa upravuje priamo neprítomnosť špeciálneho prokurátora a poverenie, že počas jeho neprítomnosti podpisuje zástupca špeciálneho prokurátora. Súčasne najvyšší súd poukázal na § 55e ods. 2 zákona o prokuratúre, podľa ktorého špeciálny prokurátor riadi a kontroluje činnosť prokurátorov ÚŠP a ostatných osôb určených na plnenie úloh ÚŠP, na čo je oprávnený vydávať príkazy a pokyny. Pojem neprítomnosť nemožno podľa najvyššieho súdu vykladať iba ako momentálnu fyzickú neprítomnosť vedúceho prokurátora

na pracovisku, ale aj jeho dovolenku, práceneschopnosť, príp. aj absenciu jeho osoby v konaní z dôvodu jeho vylúčenia z konania (§ 52 ods. 1 a 3 zákona o prokuratúre), čo nastalo práve vo veci obvinených. Napokon najvyšší súd k uvedenej námietke rezumoval, že dovolanie generálneho prokurátora v trestnej veci patriacej do pôsobnosti špecializovaného súdu, a tým aj do pôsobnosti ÚŠP bolo podpísané a podané na to určeným a príslušným vedúcim prokurátorom v rámci ÚŠP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. V prípade vylúčenia námestníka generálneho prokurátora pre jeho zaujatosť nie je originálna právomoc generálneho prokurátora delegovaná zákonnou úpravou na jeho námestníkov, delegovateľná internou úpravou na iných jemu podriadených prokurátorov bez súhlasu generálneho prokurátora. Dovolanie generálneho prokurátora podpísala osoba označená JUDr. Ladislav Masár konajúci a podpisujúci za zastúpeného JUDr. Daniela Lipšica, ktorý bol rozhodnutím generálneho prokurátora vylúčený z úkonov trestného konania. Je sporné, či označované zmocnenie zodpovedajúce oprávneniu konania zástupcu v zastúpení osoby zastúpeného malo a mohlo byť legálne odvodzované s účinkami kvalifikovaného podania generálneho prokurátora zo zákona o prokuratúre. Aprobačné oprávnenia delegovanej právomoci (zmocnenie príkazom špeciálneho prokurátora) nemôžu zhojiť nedostatok zákonného zmocnenia prenosu originálnej právomoci.

7. I keď § 9 ods. 6 zákona o prokuratúre a zmocňovacie ustanovenie § 16b (druhá veta) dovoľuje vo veciach, v ktorých generálny prokurátor nevykonáva osobnú pôsobnosť, aby na základe interného aktu alebo individuálneho úkonu poveril iného, aby v jeho mene konal, konsolidované znenie príkazu generálneho prokurátora neobsahuje také zmocnenie, ktoré by oprávňovalo konať priamo v mene generálneho prokurátora ďalšie osoby ako výlučne osobu špeciálneho prokurátora, k oprávneniu ktorého podľa § 55d ods. 1 zákona o prokuratúre vznikla samostatná delegovaná pôsobnosť vo veciach, v ktorých bola založená pôsobnosť úradu špeciálneho prokurátora v trestnom konaní.

8. Konanie a písomné podanie v mene generálneho prokurátora mal právo uskutočniť v zastúpení bez osobitného zmocnenia alebo poverenia výhradne špeciálny prokurátor, prípadne prvý námestník generálneho prokurátora bez možnosti alebo práva postúpenia tejto pôsobnosti na iné osoby.

9. Z trestného konania vylúčený špeciálny prokurátor nemal právomoc delegovať svoje zákonné oprávnenia na ním poverené osoby minimálne z dôvodov, i) že vylúčenej osobe právna úprava v zmysle teórie ovocia z otráveného stromu delegáciu neumožňuje, ii) po vylúčení špeciálneho prokurátora by musel generálny prokurátor poveriť osobu, ktorá má vykonávať jeho pôsobnosť v danom konaní, inak nastupuje delegácia podľa zákona (prvý námestník generálneho prokurátora), iii) v zmysle koncepcie funkčnej systémovej zaujatosti nebolo možné za nezaujatú osobu považovať žiadneho prokurátora, ktorého priamym nadriadeným je špeciálny prokurátor. Nie je akceptovateľné, aby v konaní vecne zaujatá a generálnym prokurátorom vylúčená osoba, či už svojím pokynom, alebo internou úpravou, vstúpila do podpisovacej právomoci generálneho prokurátora voči osobitnej skupine inštitúcií, medzi ktoré patrí aj najvyšší súd. Dovolanie malo byť odmietnuté bez meritórneho prejednaní a jeho prejednaním s výsledkom zrušenia odvolacieho rozsudku boli porušené označené práva.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Ústavná sťažnosť neobsahuje v podstate žiadne bližšie právne dôvody, pre ktoré malo dôjsť k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru. Sťažovateľ v jej úvode označuje právo na spravodlivé súdne konanie, právo na súdnu a inú právnu ochranu a zásadu primeranosti, proporcionality a subsidiarity. Potom cituje označené články ústavy a dohovoru, rekapituluje priebeh konania, cituje relevantnú časť napadnutého rozsudku, preberá svoje vyjadrenie z 15. januára 2024 k dovolaniu generálneho prokurátora, ku ktorému v bodoch 4.9 až 4.13 rozvíja ďalšie argumenty o nedostatku právomoci špeciálneho prokurátora delegovať svoje oprávnenie, a uzatvára, že najvyšší súd pripustením prejednávania dovolania porušil označené práva.

12. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ je v konaní pred ústavným súdom zastúpený advokátom, ktorý je v súlade s § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov povinný postupovať s odbornou starostlivosťou, dôsledne využívať všetky právne prostriedky, pričom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 267/08, II. ÚS 70/2015, III. ÚS 402/2017, II. ÚS 154/2019). Aj v súvislosti s tým naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

13. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti je podstatnou (osobitnou) náležitosťou ústavnej sťažnosti a od jeho kvality sa v podstate odvíja možnosť prieskumu ústavného súdu (m. m. II. ÚS 102/2019). Ide o neodstrániteľný nedostatok ústavnej sťažnosti, ktorého absencia aj so zreteľom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľa musí viesť k rozhodnutiu o jej odmietnutí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

14. Napriek nedostatku zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti ústavný súd považoval z dôvodu materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti za potrebné nad rámec uvedeného aspoň stručne reagovať na všeobecné námietky o porušení označených práv.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

15. Ústavná sťažnosť smeruje proti zrušujúcemu rozhodnutiu všeobecného súdu, čo znamená, že konanie o trestnej veci sťažovateľa na všeobecných súdoch ďalej pokračuje. V danom prípade teda

ešte nejde o konečné rozhodnutie, ktorého dôsledkom by bolo právoplatné skončenie veci. Inak povedané, sťažovateľ sa usiluje o kasáciu kasácie.

16. Ústavný súd v obdobných prípadoch odmietol ústavné sťažnosti proti kasačným rozhodnutiam súdov pre nedostatok právomoci (napr. III. ÚS 305/2020) a vyslovil názor, že ústavná sťažnosť je podaná predčasne, keďže sťažovateľ má možnosť v ďalšom štádiu konania pred všeobecným súdom uplatniť ochranu označených práv, ako aj argumentáciu k skutkovej a právnej stránke veci, z čoho vyplýva, že má ešte k dispozícii iný prostriedok ochrany práv, ktorých porušenie namieta vo svojej sťažnosti (m. m. III. ÚS 38/2013, I. ÚS 214/2014, III. ÚS 251/2018).

17. Tento právny názor neplatí absolútne a ústavný súd v minulosti preskúmaval aj zrušujúce rozhodnutia všeobecných súdov, k čomu pristupuje iba v prípade, keď dôvody na tento krok sú natoľko závažné, že sa blížia zmätočným záťažiam, a tak znehodnocujú ďalšie konanie (m. m. II. ÚS 6/2018). Posudzovaná vec takýmto prípadom nie je a sťažovateľ sa ani nepokúsil argumentačne preukázať, že by jeho vec takýmto prípadom mala byť.

18. Napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu sa vec vrátila na opätovné prejednanie a rozhodnutie odvolaciu súdu, a teda sťažovateľ bude mať (a má) možnosť naďalej uplatňovať ochranu svojich práv. Inak povedané, sťažovateľ sa bude môcť dožadovať súdnej ochrany svojich v ústavnej sťažnosti označených práv. Hoci to sťažovateľ sám výslovne neuvádza, z okolností veci je zrejmé, že nebude môcť uplatniť argumenty, ktorými podporuje svoju ústavnú sťažnosť, pretože odvolací súd, súc viazaný právnym názorom vysloveným dovolacím súdom, nebude mať priestor na ďalšie posudzovanie, či dovolanie bolo podané, resp. podpísané oprávnenou osobou.

19. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na súdnu ochranu, resp. na spravodlivé súdne konanie. Sťažovateľ v podstate prejavuje nesúhlas s tým, ako najvyšší súd právne posúdil otázku, či bolo dovolanie generálneho prokurátora podpísané oprávnenou osobou. Robí tak bez toho, aby tento zaradil do rámca obsahu označených základných práv a slobôd. Od ústavného súdu tak požaduje, aby vykonal prieskum správnosti napadnutého rozsudku ako ďalšia opravná inštancia na úrovni výkladu zákona, resp. podzákonných predpisov. Účelom konania pred ústavným súdom je vzhľadom na čl. 124 ústavy ochrana ústavnosti, a nie poskytnutie ďalšieho opravného prostriedku umožňujúceho prehodnocovať správnosť záverov všeobecných súdov.

20. Podľa stabilnej judikatúry otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné.

21. Ústavný súd vzhľadom na spôsob formulovania sťažnostných námietok stručne dodáva, že najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku zrozumiteľne, vecne, logicky a spätne preskúmateľne vyjadril k splneniu procesnej podmienky podania dovolania oprávnenou osobou. V úvahách, ktorými najvyšší súd podporil svoj čiastkový záver o podaní dovolania oprávnenou osobou, ústavný súd nezistil známky porušenia označených článkov ústavy a dohovoru. Najvyšším súdom odkazované články príkazu generálneho prokurátora a príkazu špeciálneho prokurátora v spojení

s ich interpretáciou najvyšším súdom dávajú z hľadiska práva na spravodlivé konanie ústavne prijateľným spôsobom odpoveď na otázku, či dovolanie generálneho prokurátora bolo podané oprávnenou osobou.

22. Sťažovateľom opakované námietky nemôžu bez ďalšieho viesť k záveru, že im zodpovedajúce odpovede najvyššieho súdu sú zaťažené nedostatkami vykazujúcimi zmätočnosť či porušenie ústavnoprávnych princípov. Časť námietok sťažovateľa o vplyve vylúčenia špeciálneho prokurátora (bod 9) je navyše neprípustná, pretože ich sťažovateľ (na rozdiel od zvyšných námietok) nevyužil v dovolacom konaní. Sťažovateľ v podstate na základe už uvedených dôvodov, ktoré sú opakovaním jeho vyjadrenia k dovolaniu generálneho prokurátora, nesúhlasí s napadnutým rozsudkom a predkladá inú alternatívu právneho posúdenia bez toho, aby konkretizoval právne dôvody, pre ktoré mali byť porušené ním označené základné práva podľa ústavy, resp. práva podľa dohovoru. V jeho argumentácii absentuje ústavnoprávny rozmer.

23. Námietky sťažovateľa preto nie sú dôvodné z hľadiska identifikovania kvalifikovaných nedostatkov umožňujúcich založenie právomoci ústavného súdu na meritórny prieskum zrušujúceho napadnutého rozsudku najvyššieho súdu po eventuálnom prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie. Sťažnosť je preto zjavne neopodstatnená a je tak založený aj dôvod na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Libor Duľa
predseda senátu